

ĮVERTINTI BAUDŽIAMOSIOS POLITIKOS EFEKTYVUMĄ PALYGINANT JOS IŠLAIDAS SU REZULTATAIS NUSIKALSTAMUMO MAŽINIMO IR PREVENCIJOS SRITYJE. LIETUVOS ATASKAITA (ANGLŲ K.) (2009)

MOKSLO DARBŲ
SAVADAS

Pagrindas: Pagal Teisės instituto 2006 m. gruodžio 1 d. sutartį su Europos Komisija (sutarties Nr. 044351), įgyvendinant tarptautinį projektą „Crime Repression Costs in Context“. Projekto koordinatorius - Università degli Studi di Firenze (Italija). Finansavimo šaltinis: ES 6-oji bendroji mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos programa.

Tyrėjai: G. Sakalauskas, A. Čepas

Nusikaltimų sukeltamų kaštų kaip bendrojo nacionalinio produkto dalies įvertinimas yra labai svarbus rodiklis, kuris reikalingas pagrįsti viešąsias išlaidas, skiriamas visuomenės saugumui. Tačiau Europos Sąjungos šalys tik neseniai pradėjo domėtis nusikaltimų sukeliama kaštais, todėl yra nemažai metodologinių problemų, kaip apskaičiuoti šiuos kaštus.

Šio tarptautinio projekto autoriai remiasi idėja, kad visų pirma turi būti susitarimas, kas yra laikoma kaštais ir nauda prieš siūlant ir imantis konkrečios politikos. Tyrėjų nuomone, šiuo klausimu tarp Europos ekspertų sutarimo nėra. Maža to, toks klausimas tėra tik iliuzija, jeigu pažvelgtume į skirtingas Europos įkalinimo įstaigų strategijas. Manoma, kad pirmas žingsnis turėtų būti skirtingų požiūrių į penitencinės sistemos uždavinius ir kaštus išryškinimas. Antra, būtina apibrėžti skirtingas prielaidas, kurios paskatino politinį diskursą ir turėjo įtakos viešajai nuomonei. Pagaliau, svarbu nuodugniai ištirti ir pačių praktikų/specialistų suvokimą apie kaštus ir naudą. Taigi šis tyrimas – daugiau yra parengimas diskusijai apie nusikaltimų kaštus.

Iš viso tyrime dalyvavo devynios valstybės: Italija, Vokietija, Portugalija, Ispanija, Vengrija, Kipras, Turkija, Bulgarija ir Lietuva. Tyrime, visų pirma, apžvelgiama Europoje egzistuojanti baudžiamoji ir laisvės atėmimo vietų politika. Taip pat naudojamas etnografiniu metodu: dėmesys skiriamas nusikaltimams, susijusiems su narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis. Be to, ypatingas dėmesys skiriamas recidyvizmo prevencijai.

Tyrimo Lietuvoje metu buvo nagrinėjami šie aspektai: 1) baudžiamosios politikos formavimasis; 2) laisvės atėmimo bausmės taikymas ir baudžiamoji politika; 3) bausmių vykdymo sistema; 4) nusikaltimų kontrolės kaštai/išlaidos, 5) narkotikų kontrolės politika; 6) Europos žmogaus teisių teismo nutartys; 7) Europos komiteto prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą rekomendacijos; 8) recidyvizmo, baudžiamosios sistemos selektyvumo ir laisvės atėmimo bausmės socialinių kaštų etnografinis tyrimas; 9) nusikaltimų, susijusių su narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, tiesioginės ir netiesioginės išlaidos: laisvės atėmimo bausmės vaidmuo ir bendruomenės sankcijos.

Etnografinis tyrimas buvo vykdomas dvejose laisvės atėmimo vietose: Marijampolės vyrų pataisos namuose ir Panevėžio moterų pataisos namuose. Interviu buvo atliekami su pataisos namų personalu. Šiuo tyrimu siekiama išsiaiškinti: laisvės atėmimo įstaigų personalo požiūrį į kalinčiuosius, kokiais kriterijais vadovaujamosi skirstant kalinius, kaip jie yra suskirstomi; kokių būdu yra siekiama užkirsti kelią recidyvizmui, kokios yra galimybės skatinti asmeninius, socialinius, ekonominius kalinių gebėjimus; kokios specializuotos priemonės yra taikomos priklausomai nuo to, kokiai kategorijai kalinys priklauso; kokios yra laisvės atėmimo vietų išlaidos/kaštai ir nauda, kokie yra asmeniniai ir šeimos kaštai, ar sėkminga yra integracija į visuomenę, kokie veiksniai nulemia jos sėkmingumą.